

ارتباط بین تیپ شخصیتی با پیشرفت تحصیلی دانشجویان رشته پرستاری دانشگاه علوم پزشکی قزوین

اعظم قربانی^۱، کبری نوروزی^۲، حسن جهانی هاشمی^۳، محمدابراهیم ساریچلو^۴، فرزانه فلاحت پیشه^۵

چکیده

مقدمه: موفقیت و پیشرفت تحصیلی می‌تواند موجب خودشکوفایی و افزایش اعتماد به نفس دانشجویان شود. هوش، حافظه و تیپ شخصیتی از عوامل مؤثر بر یادگیری هستند. مطالعه حاضر به منظور تعیین ارتباط تیپ شخصیتی با پیشرفت تحصیلی دانشجویان رشته پرستاری انجام شد.

روش: این مطالعه تحلیلی در سال ۱۳۸۸ بر روی ۱۶۱ دانشجوی پرستاری (ترم سوم و بالاتر) دانشکده پرستاری و مامایی قزوین انجام شد، جامعه پژوهش با پرسشنامه جمعیت‌شناسی و شخصیتی آیزینگ (EPI) ارزیابی شدند و معدل کل نیمسال‌های تحصیلی به عنوان معیار پیشرفت تحصیلی در نظر گرفته شد. داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار آماری SPSS v.15 توسط آزمون‌های آماری t ، آنالیز واریانس و ضریب همبستگی پیرسون در سطح معناداری $p < 0/05$ تجزیه و تحلیل شد.

یافته‌ها: ۸۳/۹٪ نمونه دختر و ۱۶/۱٪ پسر بودند، نتایج نشان داد بیشتر نمونه‌ها (۴۴/۱٪) برون‌گرا با بی‌ثباتی هیجانی بودند. آزمون آماری بین تیپ شخصیتی و معدل ارتباط معناداری را نشان داد ($F=3/25$ ، $p=0/023$)، (افرادى که ویژگی شخصیتی برون‌گرایی بی‌ثبات هیجانی بودند، پیشرفت تحصیلی بیشتری داشتند). ضریب همبستگی پیرسون بین متغیرهای معدل کل و درون‌گرایی - برون‌گرایی نشان داد که بین معدل کل تحصیلی و درون‌گرایی رابطه معکوس معناداری وجود دارد ($p=0/038$ ، $r=-0/167$).

نتیجه‌گیری: چنین به نظر می‌رسد، پیشرفت تحصیلی افراد متأثر از ویژگی شخصیتی و وضعیت روانی آن‌ها نیز می‌باشد، لذا بررسی بیشتر مسایل روانی و شخصیتی دانشجویان در رشته‌های مختلف و بیشتر فعال نمودن مراکز مشاوره‌ای در دسترس دانشجویان، ضروری به نظر می‌رسد.

کلید واژه‌ها: تیپ شخصیتی، پیشرفت تحصیلی، دانشجویان پرستاری

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۱/۱۰/۱۶

تاریخ دریافت: ۱۳۹۱/۸/۳

۱ - مربی و عضو هیأت علمی دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی قزوین، قزوین، ایران (نویسنده مسؤول)

پست الکترونیکی: ghorbani_az@yahoo.com

۲ - کارشناس روان‌شناسی بالینی هسته مشاوره معاونت دانشجویی دانشگاه علوم پزشکی قزوین، قزوین، ایران

۳ - دانشیار آمار حیاتی دانشگاه علوم پزشکی قزوین، قزوین، ایران

۴ - مربی و عضو هیأت علمی گروه روان‌شناسی بالینی، دانشگاه علوم پزشکی قزوین، قزوین، ایران

۵ - مربی و عضو هیأت علمی دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی قزوین، قزوین، ایران

مقدمه

موفقیت و پیشرفت تحصیلی می‌تواند موجب خودشکوفایی و افزایش اعتماد به نفس دانشجویان گردد. در سلسله مراتب نیازهای مازلو نیز نیاز موفقیت جایگاه ویژه‌ای را به خود اختصاص داده است. در این خصوص مهم‌ترین نیاز برای افراد آن است که خودشان را طبق معیارهای داخلی که برای خود تعیین کرده‌اند موفق بدانند، از آنجا که در امر یادگیری نیز سه عامل: فراگیر؛ مدرس و فرآیند آموزشی بسیار مهم تلقی شده‌اند؛ و با توجه به این که فراگیران در مرکز فرآیند آموزش - یادگیری قرار دارند، در امر پیشرفت تحصیلی، توجه به فراگیر از مسایل مهم آموزشی به شمار می‌آید. هر فردی دارای خصوصیات مختلف اعم از فیزیکی، عاطفی، عقلانی، علایق و احساسات می‌باشد که حاصل تجربیات خاص آموزشی و یادگیری مؤثر اوست. در این میان عوامل روان‌شناختی مانند هوش، یادگیری، حافظه، بازیافت و تیپ شخصیتی در این امر مؤثرند در حالی که تأثیر واقعی آن‌ها هنوز کاملاً شناخته شده نیست (۲۰۱). در تأیید تأثیر عوامل روان‌شناختی؛ Greif و Liepmann در مطالعه خود، ارتباط بین عملکرد هوشی و تیپ شخصیتی از دیدگاه آیزنگ را بررسی کردند و به این نتیجه رسیدند که افراد با تیپ شخصیتی درون‌گرایی و روان‌رنجوری از کیفیت و سرعت هوشی پایین‌تری برخوردارند و برعکس افراد با تیپ شخصیتی برون‌گرا که دارای ثبات بودند و برون‌گراهای بدون ثبات هیجانی عملکردهای هوشی بالاتر و بهتری داشتند (۳)، آیزنگ در نظریه خود شخصیت را بر پایه سه بعد بیان می‌کند که می‌توانیم این بعدها را به عنوان فرا عامل‌هایی در نظر بگیریم که ترکیباتی از صفات یا عوامل هستند، سه عامل برتر شخصیت آیزنگ که یک فضای مرکزی سه بعدی برای شخصیت به وجود می‌آورند، شامل درون‌گرایی - برون‌گرایی و روان‌رنجوری است. منظور آیزنگ از درون‌گرایی شامل آرام بودن، نفع‌آفرینی، غیر معاشرتی، با احتیاط بودن است که اصولاً درون‌گرایی حالتی است که در آن انرژی‌های شخص بدون علاقه به دنیای خارج با اندکی علاقه متوجه درون خود می‌شود. در حالی که در برون‌گرایی نیروهای شخص به خارج از خود معطوف می‌شود. تفاوت عمومی افراد درون‌گرا و برون‌گرا در این است که حافظه دراز مدت درون‌گراها برتر از

برون‌گراها است و عملکرد آن‌ها کندتر و دقیق‌تر است (۴). منظور آیزنگ از روان‌رنجوری (بی‌ثباتی هیجانی)؛ تمایل افراد به ارایه پاسخ‌های بیش از اندازه به هیجانات خود، بیش‌فعالی، اضطراب، افسردگی و خستگی جسمی و آشفتگی و بی‌خوابی می‌باشد، این افراد در آن قسمت‌های مغز که شاخه سمپاتیک دستگاه عصبی خودمختار را کنترل می‌کنند، فعالیت بیشتری را نشان می‌دهند (۵ و ۴). در مقابل، McMichael و Hetzel چهار عاملی را که ارتباط معناداری با شکست تحصیلی داشتند تحت عنوان بیماری روانی، سطح بالای تنش زندگی، عملکرد تحصیلی ضعیف دوران دبیرستان و شخصیت برون‌گرا معرفی کرده‌اند (۶).

همان‌گونه که موفقیت و پیشرفت تحصیلی دانشجویان می‌تواند موجب ایجاد انگیزه و افزایش اعتماد به نفس و موفقیت کاری بیشتر در زندگی آینده آنان شود، عدم موفقیت در اخذ مدرک تحصیلی دانشگاهی باعث اتلاف وقت دانشجو، احساس ناامیدی، یأس، شکست، بی‌تفاوتی، افسردگی و در نهایت از بین رفتن منابع مادی و انسانی می‌گردد، پس شناسایی عوامل مؤثر بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان و در صورت نیاز اصلاح آن‌ها می‌تواند گامی مؤثر در جهت موفقیت و کامیابی هرچه بیشتر آنان باشد. از طرف دیگر دانشجویان پرستاری با توجه به خصوصیت شغلی خویش که اغلب با مددجویانی سروکار دارند که به حمایت قوی روانی نیاز دارند و یک پرستار علاوه بر داشتن اطلاعات علمی و کارایی بالینی بالا در امر برقراری ارتباط مناسب و حرفه‌ای بایستی بسیار توانمند باشد و با در نظر گرفتن این که، موفقیت تحصیلی دانشجویان متأثر از عوامل بسیاری است، شناسایی عوامل متعدد مؤثر در موفقیت تحصیلی می‌تواند گامی مؤثر در جهت رونق روند آموزش و شادابی روان دانشجویان این رشته و در نهایت پرستاران آینده باشد ضمن این که مسئولین امور آموزشی و روان‌شناسان همواره سعی می‌کنند با شناسایی عوامل مؤثر در موفقیت تحصیلی در رشته‌های خاص مانند پرستاری افراد مناسب جهت تحصیل و کار را در نظر گیرند. و با عنایت به این که هر ساله هزینه‌های زیادی در جهت آموزش دانشجو در رشته‌های مختلف صرف می‌گردد، پس چه شایسته است که با شناسایی کامل عوامل مؤثر در موفقیت تحصیلی دانشجویان رشته‌های خاص مانند پرستاری کار مسئولین

کلید N: (Neuroticism/ Stability): ۲۴

سؤال که میزان با ثباتی و بی‌ثباتی هیجانی را می‌سنجد. برای نمره‌گذاری؛ کلید هر قسمت را جداگانه بر روی پرسشنامه قرار داده و به جمع‌آوری و شمارش پاسخ‌های علامت زده شده پرداخته شد. این کار سه بار تکرار شده و سه عدد به شکل نمره خام به دست آمد؛ بعد به کمک جدول فرم هنجار؛ رتبه درصدی آزمودنی، را به دست آورده شده بود، با این رتبه درصدی در میزان‌های سه گانه پرسشنامه، نمونه‌ها را از لحاظ برون‌گرایی - درون‌گرایی؛ با ثباتی هیجانی و بی‌ثباتی هیجانی مورد بررسی گردید (۹). در نهایت در محور درون‌گرایی - برون‌گرایی (E) نمرات از ۱۴ بالاتر برای مردان و از ۱۳ بالاتر برای زنان نشان‌دهنده برون‌گرایی است و نمرات پایین‌تر از آن نشان‌دهنده درون‌گرایی است، در حالی که در محور بی‌ثباتی هیجانی - باثباتی هیجانی (N)، نمرات از ۱۰ بالاتر برای زنان و از ۱۱ بالاتر برای مردان نشان‌دهنده با ثبات هیجانی و پایین‌تر از آن نشان‌دهنده بی‌ثباتی هیجانی است، در قسمت دروغ‌سنج (L) نیز نمرات از ۸ بالاتر در مردان و از ۹ بالاتر در زنان نشان‌دهنده دروغ‌گویی است و چنانچه فردی در مقیاس دروغ‌سنجی نمره ۸ یا ۹ بگیرد، پرسشنامه وی قابل اعتبار نیست (۵). با توجه به این که در شرایط موجود ابزار دیگری غیر از معدل برای وضعیت تحصیلی دانشجویان در دسترس نداریم، معدل نیمسال‌های تحصیلی به عنوان شاخص پیشرفت تحصیلی در نظر گرفته شد که به این منظور با توجه به نمرات معدل ارایه توسط دانشجویان، معدل به چهار گروه تقسیم گردید و براساس تقسیم‌بندی چهار گروه پیشرفت تحصیلی بالا - متوسط رو به بالا - متوسط و پایین در نظر گرفته شدند. به جهت اطمینان از دریافت تمامی نمرات ترم قبل توسط دانشجویان ۲۰-۱۵ روز بعد از شروع نیمسال تحصیلی پرسشنامه بین دانشجویان توزیع و به صورت گروهی نیز جمع‌آوری شد. و به جهت رعایت شرایط اخلاقی پژوهش و محرمانه بودن اطلاعات معدل نیمسال‌های تحصیلی از خود دانشجویان سؤال شد؛ پرسشنامه‌ها، بدون نام و مشخصات دانشجویان بود و هر یک با یک کد مشخص شد. از بین ۱۹۰ پرسشنامه، ۱۶۸ پرسشنامه به محققین عودت داده شد که داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS v. 15 و آزمون‌های

را سهل‌تر نموده و گامی مؤثر در شناسایی و انتخاب افراد موفق در این رشته برداریم لذا بررسی در خصوص عوامل مؤثر بر موفقیت و پیشرفت تحصیلی و شناخت آن‌ها و رفع مشکلات موجود دانشجویان پرستاری بسیار مهم و قابل تعمق است؛ با در نظر گرفتن این موضوع مطالعه حاضر با هدف تعیین ارتباط تیپ شخصیتی با پیشرفت تحصیلی دانشجویان رشته پرستاری انجام گردید.

روش مطالعه

این مطالعه مقطعی در جمعیت هدف دانشجویان پرستاری دانشگاه علوم پزشکی قزوین، در سال ۱۳۸۸ انجام شد و با نمونه‌گیری به روش سرشماری، کلیه دانشجویان ترم سوم و بالاتر رشته پرستاری به وسیله پرسشنامه اطلاعات جمعیت‌شناسی و پرسشنامه شخصیتی آیزنگ مورد پرسشگری قرار گرفتند. معیارهای پذیرش نمونه شامل: ۱- دانشجویان پرستاری که دو ترم را پشت سر گذاشته و با شرایط تحصیلی و استرس ورود به موقعیت آموزشی متفاوت با مدرسه هماهنگ شده باشند. و رضایت از حضور در مطالعه بود و معیار خروج از مطالعه شامل کلیه دانشجویانی بود که براساس سؤالات دروغ‌سنج (کلید L) موجود در پرسشنامه، صداقت اطلاعاتشان، تأیید نشد. پرسشنامه شامل دو بخش بود: ۱- پرسشنامه اطلاعات دموگرافیک ۲- پرسشنامه شخصیتی آیزنگ (EPI). این پرسشنامه توسط هانس یورگن آیزنگ در ارتباط با سنجش گونه‌ها و صفاتی از مجموعه شخصیتی افراد ساخته شده است. این پرسشنامه برای افراد بالای ۱۶ سال قابل اجرا بوده و دارای ۵۷ سؤال (با مقیاس بلی - خیر، که تیپ شخصیتی درون‌گرایی، برون‌گرایی و ثبات و عدم ثبات هیجانی را مشخص می‌کند) است، ضرایب آلفای این پرسشنامه برای مقیاس E و N و L به ترتیب ۰/۶۳ و ۰/۷۸ و ۰/۵۶ به دست آمده که بیانگر اعتبار مطلوب آن است (۸). پس از اجرای آزمون، پاسخ‌های جمع‌آوری شده با سه کلید که جهت میزان‌های N.E. L است، نمره‌گذاری شده است:

کلید L: (Lie scale) ۹ سؤال که میزان دروغ را

می‌سنجد.

کلید E: (Extroversion/ introversion)

۲۴ سؤال که میزان برون‌گرایی و درون‌گرایی را می‌سنجد.

آماري مجذور کاي، ANOVA، TUKYE، در سطح معناداري $p < 0.05$ تجزيه و تحليل شدند.

یافته‌ها

در این پژوهش تعداد ۱۶۸ پرسشنامه پر شد، از این تعداد ۷ پرسشنامه (۶ دختر و یک پسر) به دلیل مخدوش بودن پاسخ‌هایشان حذف شدند و در نهایت ۱۶۱ نفر مورد ارزیابی قرار گرفتند. که از این تعداد ۱۳۶ نفر دختر (۸۴/۵٪) و ۲۵ نفر پسر (۱۵/۵٪) بودند. ۸۱ نفر (۵۰/۳٪) در دوره روزانه و ۸۰ نفر (۴۹/۶٪) از آنان در دوره شبانه تحصیل می‌کردند. ۸۱ نفر (۵۰/۳٪) با خانواده و ۸۰ نفر (۴۹/۷٪) از آنان در خوابگاه سکونت داشتند. ۱۳۹ نفر (۸۶/۷٪) مجرد و ۲۱ نفر (۱۳/۳٪) از آنان متأهل بودند. ۹۱۵۱ نفر (۹۶/۸٪) از دانشجویان گزارش کرده‌اند که بیماری جسمی خاصی ندارند، و هیچ یک از آنان سابقه مراجعه به روان‌پزشک نداشته‌اند. ۱۱۳ نفر (۶۹/۸٪) برون‌گرا و ۴۹ نفر (۳۰/۲٪) درون‌گرا بودند، ۱۰۲ نفر (۶۳/۴٪) بدون ثبات هیجانی و ۵۹ نفر (۳۶/۶٪) دارای ثبات هیجانی بودند. بیشتر دانشجویان مورد بررسی ۷۱ نفر (۴۴/۱٪) از نظر تیپ شخصیتی در گروه برون‌گرا با بی‌ثباتی هیجانی جای داشتند (جدول شماره ۱).

میانگین معدل دانشجویان 1.27 ± 0.60 بود (حداقل ۱۲/۲۷ و حداکثر ۱۸/۵). ۴۱ نفر (۲۴/۵٪) دانشجویان معدل پایین (در چارک اول بوده و در گروه ناموفق جای داشتند)، ۸۲ نفر (۵۰/۳٪) دانشجویان متوسط (در چارک دوم و سوم جای داشتند) و ۳۹ نفر (۲۴/۵٪) دانشجویان معدل بالا (چارک چهارم بوده و در گروه موفق جای داشتند) بودند. ۳۶ نفر (۲۶/۰۱٪) دختران و ۴ نفر

(۱۶٪) پسران از نظر پیشرفت تحصیلی کاملاً موفق بودند. میانگین معدل در دختران 1.22 ± 0.76 و در پسران 1.24 ± 0.73 بود. آزمون آماری (ANOVA) بین تیپ شخصیتی و معدل در گروه دختران و پسران ارتباط معناداری را نشان نداد (جدول شماره ۲).

میانگین معدل در دانشجویان ساکن خوابگاه 1.33 ± 0.87 و در دانشجویانی که با خانواده زندگی می‌کردند 1.27 ± 0.36 بود ($t = 2.57$ ، $p = 0.01$) و پیشرفت تحصیلی دانشجویان ساکن خوابگاه بهتر بود. آزمون آماری بین تیپ شخصیتی و معدل ارتباط معناداری را نشان داد ($F = 3.25$ ، $p = 0.023$) یعنی افرادی که ویژگی شخصیتی برون‌گرای بی‌ثبات هیجانی بودند، پیشرفت تحصیلی بهتری داشتند، آزمون تعقیبی TUKEY و مقایسه چندگانه هر یک از تیپ‌های شخصیتی با بقیه تیپ‌ها، مشخص شد که این اختلافات به دلیل گروه ۳ (برون‌گرا با ثبات هیجانی) و گروه ۴ (برون‌گرا بدون ثبات هیجانی) می‌باشد. بین تیپ شخصیتی و معدل در گروه دختران و پسران نیز معنادار نبود (جدول شماره ۲). در حالی که آنالیز آماری با $t = 3.79$ ، $p < 0.001$ تفاوت معناداری را بین پیشرفت تحصیلی دختران و پسران نشان داد. آزمون آماری کای‌دو بین تیپ شخصیتی و سهمیه‌پذیری در دانشگاه و داشتن سابقه بیماری جسمی یا روانی و محل سکونت و وضعیت تأهل ارتباط معناداری را نشان نداد. محاسبه ضریب همبستگی پیرسون بین متغیرهای معدل کل و درون‌گرایی - برون‌گرایی نشان داد که بین معدل کل تحصیلی و درون‌گرایی رابطه معکوس معناداری وجود دارد ($r = -0.167$ ، $p = 0.038$).

جدول ۱ - میانگین و انحراف استاندارد معدل دانشجویان دانشجویان رشته پرستاری دانشگاه علوم پزشکی قزوین برحسب ویژگی‌های شخصیتی و فراوانی دانشجویان در سال ۱۳۸۸

تیپ شخصیتی	تعداد	درصد	انحراف معیار $\pm$ میانگین
درون‌گرا- با ثبات هیجانی	۱۸	۱۱/۲	1.48 ± 0.32
درون‌گرا- بی‌ثبات هیجانی	۳۱	۱۹/۳	1.27 ± 0.97
برون‌گرا- با ثبات هیجانی	۴۱	۲۵/۵	1.34 ± 0.17
برون‌گرا- بی‌ثبات هیجانی	۷۱	۴۴/۱	1.18 ± 0.89
جمع کل	۱۶۱	۱۰۰	

جدول ۲- میانگین و انحراف استاندارد معدل دانشجویان رشته پرستاری دانشگاه علوم پزشکی قزوین برحسب ویژگی‌های شخصیتی و جنس در سال ۱۳۸۸

جنس	تیپ شخصیتی	میانگین معدل‌ها	p-value
مذکر	درون‌گرا- با ثبات هیجانی	۱۵/۷۳±۱/۶۶	F=۲/۰۴ p=۰/۱۱۲
	درون‌گرا- بی‌ثبات هیجانی	۱۵/۹۳±۱	
	برون‌گرا- با ثبات هیجانی	۱۵/۳۹±۱/۳۱	
	برون‌گرا- با ثبات هیجانی	۱۵/۹۳±۱/۱۴	
	جمع کل	۱۵/۷۸±۱/۲۲	
مؤنث	درون‌گرا- با ثبات هیجانی	۱۴/۵۹±۰/۷۵	F=۳/۱۸ p=۰/۴۵۷
	درون‌گرا- بی‌ثبات هیجانی	۱۴/۷۷±۱/۳۳	
	برون‌گرا- با ثبات هیجانی	۱۴/۹۰±۱/۴۴	
	برون‌گرا- با ثبات هیجانی	۱۴/۸۸±۲/۳۴	
	جمع کل	۱۴/۷۷±۱/۲۷	

بحث

رفعتی و همکاران و خسروی و بیگدلی این نکته را تأیید می‌کنند (۱۵ و ۱۴، ۲) که تفاوت این گزارشات می‌تواند مربوط به گروه‌های مورد بررسی نسبت داد مثلاً نیکوبین مطالعه خود را بر روی گروه دانش‌آموزان انجام داده است. مطالعه حاضر نشان داد، بین ویژگی شخصیت برون‌گرایی بی‌ثباتی با پیشرفت تحصیلی ارتباط مثبت وجود دارد، Orpen نیز که مطالعه خود را بر روی دانشجویان انجام داده بود در گزارش مطالعه خود تأیید کرد که افراد روان رنجور بی‌ثبات در سطح دانشگاه موفق‌ترند در حالی که در سطح مدارس (دانش‌آموزان) افراد روان رنجور با ثبات موفق‌ترند (۷) نتایج مطالعه حاضر در این خصوص با مطالعه رفعتی و همکاران و McMichael و Hetzel مغایر بود، McMichael و Hetzel تأکید می‌کنند که شخصیت برون‌گرایی بی‌ثباتی با شکست تحصیلی ارتباط مستقیم دارد (۲ و ۶). که تفاوت در نتایج را می‌توان به گروه دانشجویان مورد بررسی و تعداد نمونه‌ها نسبت داد McLaughlin و همکاران نیز در بررسی خود که نقش شخصیت خودکفایی را در انتخاب و موفقیت دانشجویان پرستاری انجام داده بودند به این نتیجه رسیدند که کسانی که نمرات بالاتری از نظر روان رنجوری داشتند احتمال عدم موفقیت تحصیلی و کناره‌گیری و ترک تحصیل در آن‌ها بیشتر است (۱۳).

در این مطالعه رابطه ویژگی شخصیتی برون‌گرایی در موفقیت تحصیلی دانشجویان پرستاری تأیید شد. Warbah و همکاران در مطالعه خودشان که با پرسشنامه EPI ویژگی شخصیتی دانشجویان پرستاری را با قدرت تطبیق و سطح استرس روانی آنان سنجیده بودند،

در مطالعه حاضر، ارتباط معنادار آماری بین معدل چند نیمسال تحصیلی و ویژگی شخصیتی نشان داده شد، بین ویژگی شخصیت برون‌گرایی بی‌ثباتی با پیشرفت تحصیلی ارتباط مثبت وجود دارد در حالی که بین معدل کل تحصیلی و درون‌گرایی رابطه معکوس معناداری وجود داشت؛ Greif و Liepmann نیز در مطالعه خود به این نتیجه رسیدند که در برون‌گراهای با ثبات و برون‌گراهای نروتیک نتایج عملکرددهی و تحصیلی، بهتر بود (۳). Orpen نیز بیان کرد که در دانش‌آموزان مدارس برون‌گرایی با موفقیت تحصیلی ارتباط مثبت دارد (۷)، Warburton و همکاران نیز در مطالعه خود تأیید کردند که ثبات هیجانی و برون‌گرایی با موفقیت تحصیلی در سطوح اولیه دانشگاه مرتبط است (۹) و این در حالی است که نتایج برخی بررسی‌ها نشان داده است که درون‌گراها تکالیف خود را دقیق‌تر و بهتر از برون‌گراها انجام می‌دهند و حتی مطالعات بیشتر نیز ارتباط منفی برون‌گرایی و پیشرفت تحصیلی را نشان داده‌اند و تأکید نموده‌اند دانشجویان دارای ویژگی شخصیتی درون‌گرا گرایش به پیشرفت تحصیلی بهتری دارند و به عبارت دیگر برون‌گرایی تأثیر منفی بر عملکرد آکادمیک دارد (۱۳ و ۱۰) که به نظر می‌رسد مطالعات و گزارشات قدیمی‌تر، بیشتر ارتباط مثبت درون‌گرایی با پیشرفت تحصیلی را مطرح و حمایت می‌کنند. علت تفاوت نتایج را می‌توان به رشته تحصیلی، تعداد نمونه‌ها و تفاوت‌های فرهنگی نسبت داد؛ البته در بسیاری از مطالعات نیز بین پیشرفت تحصیلی و ویژگی درون‌گرایی و برون‌گرایی رابطه معناداری گزارش نشده است، که گزارشات نیکوبین،

در این مطالعه رابطه معناداری بین پیشرفت تحصیلی و سهمیه پذیرش به دست نیامد، دلیل احتمالی این است که اکثر دانشجویان سهمیه مناطق بوده‌اند؛ شهیدی و همکاران در مطالعه خود گزارش کردند که، پیشرفت تحصیلی دانشجویان مناطق بهتر از سهمیه رزمندگان و سهمیه شاهد بوده است (۲۲).

نتیجه‌گیری

در مطالعه حاضر بین ویژگی شخصیتی برون‌گرایی و پیشرفت تحصیلی در دانشجویان پرستاری وجود ارتباط مثبت مورد تأیید قرار گرفت اما نمی‌توان صرفاً با توجه به نتایج مطالعه فوق قاطعانه بیان کرد که برون‌گرایی و یا روان‌نژندی با پیشرفت تحصیلی مرتبط بوده و یا عدم موفقیت در تحصیل را به این موارد نسبت داد، ضمن این که باید این مسأله مورد توجه قرار گیرد که موفقیت تحصیلی فقط تحت تأثیر تیپ شخصیتی نبوده و فاکتورهای مهم دیگری مانند هوش، و علاقه و انگیزه در آن دخالت دارند که در این مطالعه مورد اندازه‌گیری قرار نگرفته و این موضوع از محدودیت‌های مطالعه حاضر است، ضمناً استفاده از معدل به عنوان تنها ابزار در دسترس جهت تعیین موفقیت تحصیلی از دیگر محدودیت‌های مطالعه حاضر می‌باشد، محدودیت تعداد رشته‌های مورد مطالعه و کمی نمونه‌ها و عدم مقایسه با رشته‌های مشابه مانند مامایی از دیگر محدودیت‌های این مطالعه می‌باشد. اما استفاده از ابزار استاندارد و در نظر گرفتن کل دانشجویان در حال تحصیل در رشته مورد نظر از نقاط قوت این مطالعه می‌باشد.

با توجه به نتایج مطالعه حاضر و وجود تفاوت‌هایی در رشته پرستاری و تفاوت‌های فرهنگی و بومی پیشنهاد می‌گردد:

الف) در بدو ورود دانشجو (به خصوص دانشجویان پرستاری و گروه پزشکی) به دانشگاه غربالگری و تعیین ویژگی شخصیتی و روان‌رنجوری انجام و در صورت لزوم مشاوره‌های لازم در جهت سلامت روان و ایجاد علاقه به رشته تحصیلی ارائه گردد.

ب) مطالعات بیشتری در خصوص عوامل مؤثر در پیشرفت تحصیلی و ویژگی‌های شخصیتی دانشجویان پرستاری در سطح ایران انجام شود.

گزارش دادند که میزان بی‌ثباتی روانی و درون‌گرایی با کاهش تطابق افراد کاملاً مرتبط است و میزان تطابق افراد نیز به سن و سال تحصیل آنان نیز بستگی دارد، در این گزارش تأکید شده است که دانشجویان پرستاری که دارای بی‌ثباتی هیجانی و درون‌گرایی هستند ممکن است، مستعد استرس روانی بیشتر باشند که این استرس فعالیت‌های استاندارد و معمول آن‌ها را محدود خواهد کرد (۱۶). باید در نظر داشت که این که استرس و کاهش تطابق افراد می‌تواند بر عملکرد آموزشی و موفقیت تحصیلی آنان مؤثر باشد.

در مطالعه حاضر معدل دانشجویان پرستاری با جنس رابطه معنادار نداشت؛ اما معدل در گروه دختران بالاتر بود؛ که با نتایج مطالعه صفدری و همکاران، Horn و زاهدی همسو بود (۱۹-۱۷). در این مطالعه بین تیپ شخصیتی و جنس ارتباط معناداری وجود داشت، و دخترانی که دارای ویژگی شخصیتی برون‌گرایی بودند نسبت به پسران برون‌گرا پیشرفت تحصیلی بهتری داشتند؛ که این مسأله را می‌توان به علاقمندی بیشتر دختران به رشته مورد نظر نسبت داد. رفتی و همکاران و صفدری و همکاران در مطالعات خود نیز پیشرفت تحصیلی دختران را بهتر از پسران گزارش کردند ضمن این که در مطالعات یاد شده رابطه معناداری بین جنس و پیشرفت تحصیلی بیان شده است (۱۷و۲). اما در مطالعه خسروی و بیگدلی تفاوت معناداری بین ویژگی شخصیتی دختران و پسران و اضطراب امتحان و در نهایت موفقیت تحصیلی آن‌ها به دست نیامده است (۱۵).

وفایی و داداش‌زاده نیز در مطالعه خودشان بین تیپ شخصیتی و جنس رابطه معناداری را به دست نیاوردند (۲۰). در این مطالعه بین پیشرفت تحصیلی و محل سکونت ارتباط معناداری وجود داشت، بدین معنا که دانشجویانی که در خوابگاه زندگی می‌کردند پیشرفت تحصیلی بهتری داشتند این نتیجه با یافته‌های رفتی و همکاران و Mahimuang متفاوت می‌باشد (۲۱و۲) شاید علت این تفاوت مربوط به تعداد آزمودنی‌ها، محل پژوهش و حتی وجود رقابت تحصیلی بیشتر بین دانشجویان ساکن در خوابگاه باشد، زیرا در محیط خوابگاه علی‌رغم وجود مشکلات و تفاوت‌های فرهنگی، وجود برنامه‌های مشاوره‌ای، اطلاع‌رسانی بیشتر و امکان تعامل و تشریک مساعی دانشجویان با هم گروه‌های خود موجب عملکرد بیشتر ساکنین خوابگاه می‌شود.

تشکر و قدردانی

بدین وسیله از کلیه کسانی که در انجام این پژوهش ما را یاری نمودند تقدیر و قدردانی می‌شود.

ج) در مشاوره‌های انتخاب رشته دانشگاه‌ها، ویژگی‌های شخصیتی داوطلبین کنکور نیز در نظر گرفته شود.

منابع

- 1 - Meri V (Translator). [Guild lines for teaching in university]. Meller WRM (Author). Tehran: Tehran University; 2001. (Persian)
- 2 - Rafati F, Sharif F, Zeghami B. [Correlation between academic achievement and introversion - extroversion and neuroticism of nursing students in Shiraz]. The Journal of Qazvin University of Medical Sciences. 2004; 30: 24-31. (Persian)
- 3 - Greif D, Greif S, Liepmann D. Relationship between Eysencks personality types and intellectual performance. Z Klin Psychol Psychother. 1977; 25(1): 29-42.
- 4 - Seyasi AA. [Theories of personality]. Tehran: Tehran University; 2000. (Persian)
- 5 - Eysenck HJ, Eysenk SB. Eysenck personality inventory manual. San Diego, CA: Educational and Industrial Testing Service; 1968.
- 6 - McMichael AJ, Hetzel BS. Mental health problems among university students, and their relationship to academic failure and withdrawal. Med J Aust. 1975 Apr 19; 1(16): 499-504.
- 7 - Orpen C. Personality and academic attainment: a cross-cultural study. Br J Educ Psychol. 1976 Jun; 46(2): 220-2.
- 8 - Azkhosh M. [Application of psychological tests and clinical diagnosis]. Tehran: Ravan; 2010. (Persian)
- 9 - Warburton FW, Butcher HJ, Forrest GM. Predicting student performance in university department of education. British Journal of Educational Psychology. 1963 Feb; 33(1): 68-79.
- 10 - Crown S, Lucas CJ, Supramaniam S. The delineation and measurement of study difficulty in university students. Br J Psychiatry. 1973 Oct; 123(575): 381-93.
- 11 - Jacobs K. Biographical and psychological correlates of undergraduate grade point average. The Southern Journal of Educational Research. 1973; 50: 174-181.
- 12 - Bendig AW. Extraversion, neuroticism, and student achievement in introductory psychology. The Journal of Educational Research. 1960 Mar; 53(7): 263-267.
- 13 - McLaughlin K, Moutray M, Muldoon OT. The role of personality and self-efficacy in the selection and retention of successful nursing students: a longitudinal study. J Adv Nurs. 2008 Jan; 61(2): 211-21.
- 14 - Nikobin M. [The relationship between neuritis and stability of personality in student achievement]. Thesis for master of consultation, Higher education service, Tabriz, 1997. (Persian)
- 15 - Khosravi M, Bigdeli E. [The relationship between personality traits with student's test anxiety]. The Journal of Behavioral Science. 2008; 1(2): 13-24.
- 16 - Warbah L, Sathiyaseelan M, Vijayakumar C, Vasantharaj B, Russell S, Jacob KS. Psychological distress, personality, and adjustment among nursing students. Nurse Educ Today. 2007 Aug; 27(6): 597-601.
- 17 - Saftari, Faranak K, Delaram M, Frozandeh N, Kazemian A. [Factors influencing academic achievement From the viewpoint of students and instructors of nursing and midwife shahrekord University of medical sciences in year 2003]. The Journal of Shahrekord University of Medical Sciences. 2007; 9(3): 71-771. (Persian)
- 18 - Horne R. The performance of males and females in school and tertiary education. Journal of Contemporary Analysis. October-December 2000; 72(5): 21-26.
- 19 - Zahedi asel M. [Factors influencing academic achievement in students of shahed university]. The Journal of Shahed University. 1995; 9(3): 50. (Persian)
- 20 - Vafaye B, Dadashzadeh F. [Study relation between IQ and personality among male and female students of Tabriz University and Tabriz University of medical sciences]. The Journal of Tehran University of Medical Sciences. 2005; 1(3): 83-88. (Persian)
- 21 - Mahimuang S. Factors influencing academic achievement and improvement: A value-Added approach. Educational Research for Policy and Practice. 2005 Apr; 4(1): 13-26.
- 22 - Shahidi M, Ghasri S, Teymori P. [Academic Achievement of medical students in the admission quota of different input Kurdistan University of Medical Sciences 1992-1995]. The Journal of Kurdistan University of Medical Sciences. 1998; 4(13): 34-44. (Persian)

Correlation between type of personality and academic achievement of nursing students in university of medical sciences Qazvin

Ghorbani¹ A (MSc.) - Noroozi² K (B.Sc.) - Jahani-Hashemi³ H (Ph.D) - Sarichlou⁴ ME (MSc.) - Falahatpisheh⁵ F (MSc.).

Introduction: Academic achievement will be self-actualization and promote confident of students; intelligence, memory and type of personality are the psychological factors that affect learning. This study was performed to determine the relationship between type of personality and academic achievement of nursing students.

Methods: This is an analytic study; subjects consisted of 161 undergraduate Nursing students (The third term and higher) at Qazvin Nursing college in 2009. The subjects were assessed by demographic questionnaire, Eysenck's personality inventory and total average of semesters as academic achievement. Data were analyzed by chi-square, analysis of Variance and Pearson correlation with significant level of 0.05 and using SPSS v.15.

Results: The results from 161 subjects showed 83.9% females and 16.1% male. And most samples (44.1%) were extroversion with instability personality. Statistical tests showed significant relationship between type of personality and total average ($P=0.023$, $F=3.25$). There was significant negative correlation between academic achievement with introversion ($r=-0.167$, $P=0.038$).

Conclusion: So it seems academic achievement is also affected by characteristic of personality and psychological status; therefore further study of student's personality in several fields and creating more consultation centers in universities are necessary.

Key words: Type of personality, academic achievement, nursing students

1 - Corresponding author: Academic Instructor, Faculty of Nursing and Midwifery, Qazvin University of Medical Sciences, Qazvin, Iran

e-mail: ghorbani_az@yahoo.com

2 - B.Sc in Clinical Psychology, Qazvin University of Medical Sciences, Qazvin, Iran

3 - Associate Professor, Department of Biostatistics, School of Medicine, Qazvin University of Medical Sciences, Qazvin, Iran

4 - MSc., Faculty Member of Clinical Psychology, School of Medicine, Qazvin University of Medical Sciences, Qazvin, Iran

5 - MSc., Faculty Member of Nursing and Midwifery School, Qazvin University of Medical Sciences, Qazvin, Iran